

## 9. ΑΝΑΣΚΑΦΗ ΗΛΙΔΟΣ

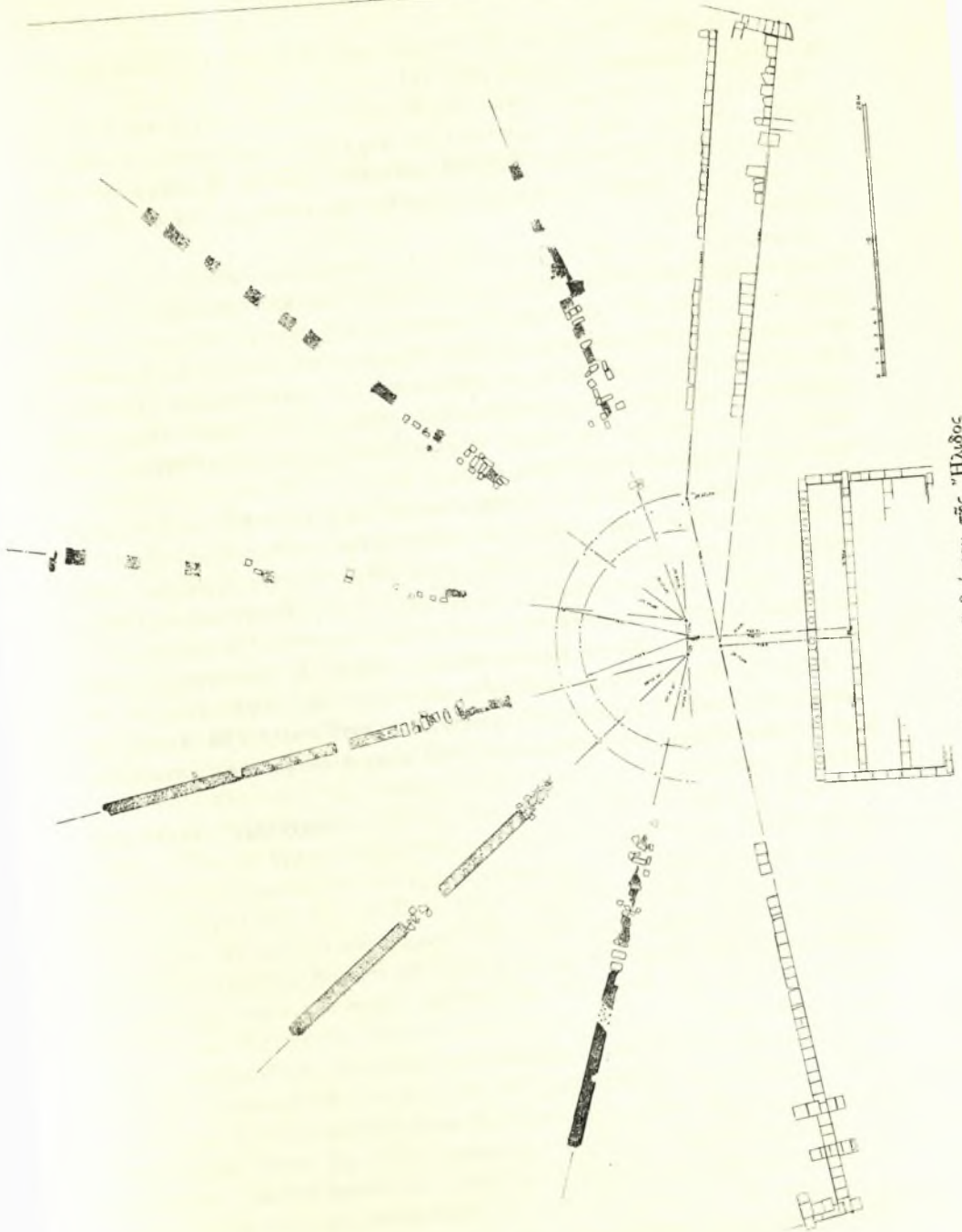
(Πίν. 92 - 94)

Αἱ ἐργασίαι ἀποκαλύψεως τοῦ θεάτρου τῆς Ἡλίδος συνεχίσθησαν καὶ ἐφέτος ὑπὸ τὴν διεύθυνσίν μου. Τὸ νέον σχέδιον τοῦ θεάτρου (εἰκ. 1) ἐξεπότησεν, εὐγενῶς προσφερθεὶς, ὁ κ. Ferd. Cooper τῆς Ἀμερικανικῆς Ἀρχαιολογικῆς Σχολῆς.

Λόγῳ τοῦ περιορισμένου τοῦ χρόνου καὶ τῆς διατεθείσης πιστώσεως αἱ ἐργασίαι κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο περιορίσθησαν εἰς τὴν περαιτέρω ἔρευναν τοῦ πρὸ τῆς δυτικῆς παρόδου χώρου, ἔνθα κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη (Ἔργον 1961, σ. 184 κέ. καὶ 1962, σ. 148 κέ. εἰκ. 169 καὶ σχέδ. 171. ΠΑΕ 1961, σ. 182 καὶ 1962, σ. 124) εἶχεν ἀποκαλυφθῇ τμῆμα μεγάλου ὀρθογωνίου κτίσματος.

Ὁ χώρος τοῦ κτίσματος τούτου ἡρευνήθη συστηματικῶς. Τὸ μῆκος αὐτοῦ προσδιώρισθη εἰς 13 μ. ἐνῶ τὸ μέχρι σήμερον ἀποκαλυφθὲν πλάτος εἶναι 10.45 μ. (πίν. 92α). Τὸ κτίσμα, ὠκοδομημένον κατὰ τὸ ἀνώτερον αὐτοῦ σωζόμενον τμῆμα ἐκ μεγάλων πελεκητῶν λίθων κατὰ δὲ τὸ κατώτερον ἐκ μικρῶν ἀργῶν λίθων καὶ κεράμων, ἐχωρίζετο ἐγκαρσίως εἰς δύο διὰ τοίχου σωζομένου κατὰ μικρὸν τμῆμα (πίν. 92β). Τὸ δάπεδον αὐτοῦ εἶναι ἐστρωμένον δι' ἄμμοχαλίκων καὶ πηλίνων πλακῶν, εἰς τμήματα δὲ διὰ ψηφιδωτοῦ ἐκ μικρῶν ποταμίων χαλίκων (εἰκ. 92β). Ἐπὶ τοῦ δαπέδου εὐρέθησαν πολυάριθμα τεμάχια κονιάματος (σοβά) μελανοφαίου, κιτρίνου, ἐρυθροῦ καὶ λευκοῦ χρώματος, διὰ τοῦ ὁποίου προφανῶς ἦσαν ἐπιχειρησμένοι ἐσωτερικῶς οἱ τοῖχοι τῆς οἰκοδομῆς (πίν. 93α). Τινὰ τῶν κονιαμάτων διατηροῦνται ἐπὶ τῶν σωζομένων κατωτέρων τμημάτων τῶν τοίχων τοῦ κτίσματος. Τὸ κτίσμα εἶναι πιθανώτατα ρωμαϊκῆς ἐποχῆς, ἡ ἀκριβὴς ὅμως αὐτοῦ χρονολόγησις θὰ καταστῇ δυνατὴ μετὰ τὴν πλήρη ἔρευναν αὐτοῦ. Ἡ πρὸ τῆς δυτικῆς παρόδου θέσις τοῦ καὶ τὰ ἐπιμελημένης ἐργασίας πολύχρωμα ἐπιχρίσματα τοῦ ἐσωτερικοῦ τῶν τοίχων μαρτυροῦν ἀξιόλογον οἰκοδομὴν, ἥτις ἴσως εὐρίσκεται εἰς συνάρτησίν τινα πρὸς τὸ θέατρον. Ἐξωτερικῶς τοῦ δυτικοῦ τοίχου τοῦ κτίσματος τούτου εὐρίσκονται καὶ ἄλλα κτήρια συνεχόμενα πρὸς τὸ περὶ οὗ ὁ λόγος· τούτων ἀπεκαλύφθησαν μόνον τμήματα τῶν τοίχων.

Κατὰ τὴν ἔρευναν τοῦ βορείου τμήματος τῆς ἐν λόγῳ οἰκοδομῆς ἀπεκαλύφθησαν τοῖχοι καὶ ἄλλων κτηρίων, μεταξὺ τῶν ὁποίων διέρχεται ὕδαταγωγὸς ὀρθογωνίου διατομῆς, κατεσκευασμένος ἐκ πηλίνων πλακῶν, ἐπιμελημένης ἐρ-



Εικ. 1. Κάτωψη τοῦ θεάτρου τῆς "Ηλιδος

γασίας (πίν. 93β). Ὑπεράνω τῶν κτηρίων τούτων ἔκειντο τάφοι κεραμοσκεπεῖς ὑστέρων ρωμαϊκῶν χρόνων (πίν. 94).

Εἰς τάφρον ἀνοιχθεῖσαν ὀπισθεν τῆς δυτικῆς πλευρᾶς τοῦ πρὸ τῆς δυτικῆς παρόδου κτηρίου, ἔνθα ἡ ἐπίχωσις εἶναι παχυτάτη, εὐρέθησαν ἀπὸ βάθους 1.60 μ. - 2.25 μ. πολυάριθμα ὄστρακα μελαμβαφῇ καὶ ἐρυθρόμορφα τοῦ 5ου αἰ., ἐνῶ εἰς τὰ ἀνώτατα στρώματα εὐρέθη κιβωτιόσχημος τάφος ὑστέρων ρωμαϊκῶν χρόνων.

Παραλλήλως πρὸς τὰς ἀνωτέρω ἐργασίας ἐπαναπεκαλύφθησαν τὰ χαλικοστρώτα τῶν κλιμάκων τῶν κερκίδων, ἅτινα εἶχον καλυφθῇ κατὰ τὸ ἔτος 1967 χάριν προστασίας. Τὰ χαλικοστρώτα ταῦτα δὲν φαίνεται νὰ ἀντιπροσωπεύουν προγενεστέραν φάσιν κατασκευῆς τῶν κλιμάκων τοῦ κοίλου, ἀλλὰ μᾶλλον ἀποτελοῦν ὑποδομὴν τῶν λιθίνων βαθμίδων τῶν κλιμάκων πρὸς καλυτέραν στερέωσιν αὐτῶν ἐπὶ τοῦ γληνώδους ὑφῆς ἐδάφους τοῦ κοίλου. Παρομοίαν ὑποδομὴν παρουσιάζουν καὶ ἕτεραι ἀρχαῖαι οἰκοδομαὶ ἀποκαλυφθεῖσαι προσφάτως εἰς τὸν χῶρον τῆς ἀρχαίας πόλεως.

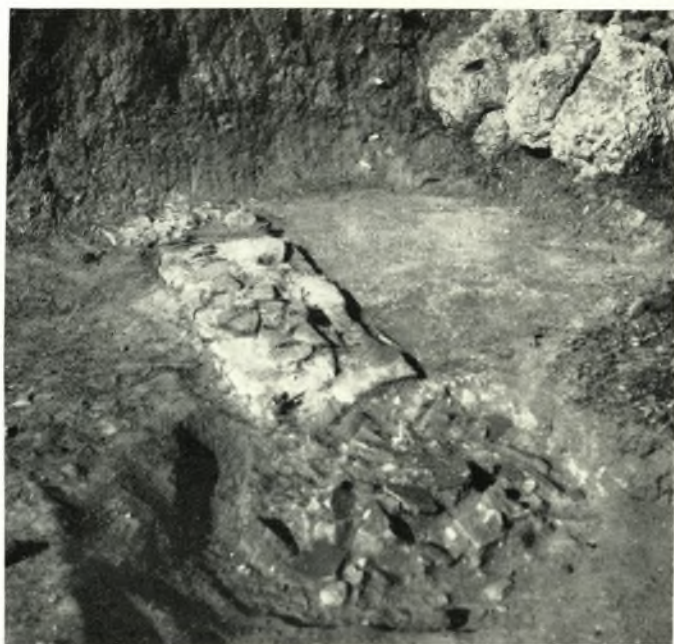
Αἱ γενόμεναι ὑπὸ κ. F. Cooper μετρήσεις ἔδειξαν ὅτι τὰ ἐξ χαλικοστρώτα τοῦ κοίλου, κατανεμόμενα ἀνὰ τρία εἰς δύο ομάδας, ἀποτελοῦν ἀκτῖνας δύο διαφορετικῶν κύκλων μὲ τὰ κέντρα των ἐντὸς τῆς ὀρχήστρας (εἰκ. 1). Ἐξ ἄλλου ἡ μέτρησις τῆς τάφρου τοῦ ἀγωγοῦ τῆς ὀρχήστρας κατέδειξεν ὅτι ἡ ἐσωτερικὴ καὶ ἡ ἐξωτερικὴ παρειὰ αὐτοῦ εἶναι τόξα δύο διαφόρων κύκλων, τῶν ὁποίων τὰ κέντρα εὐρίσκονται ἀντιστοίχως εἰς ἀπόστασιν 11.39 μ. καὶ 12.29 μ. ἀπὸ τοῦ μέσου τοῦ ἐξωτερικοῦ τοίχου τῆς σκηνῆς (εἰκ. 1).

Κατὰ τὴν προσεχῇ ἀνασκαφικὴν περίοδον ὑπολογίζεται ὅτι θὰ συντελεσθῇ ἡ πλήρης ἀποκάλυψις τοῦ θεάτρου, ὅποτε θὰ εἶναι δυνατὴ καὶ ἡ ὀριστικὴ δημοσίευσις αὐτοῦ.

ΝΙΚΟΛΑΟΣ ΓΙΑΛΟΥΡΗΣ



α. Τμήμα του ὀρθογωνίου πρὸ τῆς δυτικῆς παρόδου τοῦ θεάτρου τῆς Ἡλίδος κτίσματος.



β. Ἐγκάρσιος τοῖχος μετὰ δαπέδου ψηφιδωτοῦ τοῦ ἐν πίνακι 92α κτίσματος.





α. Τὰ καταπεσόντα ἐπὶ τοῦ δαπέδου κονιάματα τοῦ ἐν πίνακι 92α κτίσματος.



β. Τὸ βόρειον τμήμα τοῦ ἐν πίνακι 92α κτίσματος μετὰ παρακειμένων τοίχων ἐτέρων κτισμάτων τοῦ ὕδαταγωγῶ.



α. Κεραμοσκεπής τάφος υπεράνω του ἐν πίνακι 93β ὕδαταγωγού.



β. Ὁ ἐν πίνακι 93α τάφος μετὰ τὴν ἀποκάλυψιν αὐτοῦ.